

فرہنگی - ادبی پینلک (دوہم ٲوک)

خپرنوال محمد آصف احمدزی

فرہنگی - ادبی پینلک

(۱۳۹۸ - ۱۴۰۰ھ . ش)

دوہم ٲوک

خپرنوال محمد آصف احمدزی

Cultural - Literary Chronology

(2019-2022)

(Volume Two)

Associate Prof. Mohammad Asif Ahmadzai

2022

ISBN 978-9936-661-50-9

9 789936 661509

د افغانستان اسلامي امارت
د علومو اکاډمي
د اطلاعاتو او عامه اړیکو ریاست

فرهنگي - ادبي پېښلیک

(۱۳۹۸ - ۱۴۰۰ هـ. ش)

«دوهم ټوک»

خپرنوال محمد اصف احمدزی

د کتاب ځانگړنې

د کتاب نوم: فرهنگي - ادبي پېښليک (دوهم ټوک)
ليکوال: څېړنوال محمد اصف احمدزی
ایډېټر او مهتمم: څېړنوال رحيم الله حریفال
خپرنډوی: د افغانستان د علومو اکاډمي، د اطلاعاتو او عامه اړیکو ریاست
د چاپ ځای: لایف ستار مطبعه، کابل - افغانستان
د چاپ کال: ۱۴۴۴ هـ. ق / ۱۴۰۱ هـ. ش کال
ISBN: ۹۷۸-۹۹۳۶-۶۶۱-۵۰-۹

د چاپ ټول حقوق له علومو اکاډمي سره خوندي دي

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لیکلی

سرلیک

مخگینه

د پښتو خپرونو د بین المللي مرکز نظر الف
سریزه ۱

ضمیمه: د ۱۳۹۷هـ. ش کال د قوس میاشتی پاتې خبرونه

د پیرمحمد کاروان درناوی وشو ۴
پوهاند رفیق او پوهاند یزال د دکتورا د ډیزرټیشنونو دفاع وکړه ۴
د پوهنیار مصطفی صفا ستاینغونډه جوړه شوه ۵
"د صاحبزاده حمیدالله ژوند، علمي او ادبي خدمات" ۵
لیکوال او شاعر عبدالهادي عمري د حق داعي ته لیک ووايه ۶
خوست ولایت کې د سولې مشاعره جوړه شوه ۷
"تابغه خوشحال" ۷
کندهار کې د طاهر افریدی او دروېش دراني په ویاړ علمي سیمینار جوړ شو ۱۲
په کابل کې ډاکټر ژرک ولمانځل شو ۱۴

۱۳۹۸هـ. ش کال

د ۱۳۹۸هـ. ش کال د وري (حمل) میاشت

په پښتو او دري دواړو ژبو د هېواد د ټولو مهمو سندونو د لیکلو لارښوونه وشوه ۱۷
د خپرنوال زین الله منلي د درناوي غونډه جوړه شوه ۱۷
د شعر نړیواله ورځ ولمانځل شوه ۱۸
کاناډا کې د افغانستان د فولکلوري شعرونو غونډه وشوه ۱۸
افغان کلتوري ټولني پسرلني مشاعره وکړه ۱۹
پوهاند زیار پر ژبنيو مسایلو لیکچر وړاندې کړ ۲۰
"په خوشحال باندې دې قدر دی نورو" کلنی مشاعره جوړه شوه ۲۰
لغمان کې په نوي رنگ دودیزه پسرلني مشاعره ترسره شوه ۲۱
هادي میران ولمانځل شو ۲۳
ننگرهار کې د نارنج گل دودیزه کلنی مشاعره ترسره شوه ۲۳

- د افغان کلتوری ټولنې له خوا پسرلنې. مشاعره وشوه ۲۴
- خېړنواله گل غوتې. خاورې وفات شوه ۲۵
- پروب کې د نوروز دودیزه مشاعره او د کتابونو مخکنه وشوه ۲۷
- د سید جمال الدین افغان په اړه علمي- خېړنیز سیمینار جوړ شو ۲۸
- د کابل پوهنتون د پښتو دکتورا د دوهمې دورې درسونه پیل شول ۳۲
- "ریدي گل" کې د سولې ارمان ۳۲
- "په پښتو گرامرونو کې د مطابقت اولې برخې (مبتدا، فاعل او مسند) ۳۴
- د افغانستان په انتشاراتو کې د ژباړې په اهمیت غونډه جوړه شوه ۳۴
- روداتو ولسوالۍ کې د سولې ولسي پسرلنې. مشاعره ترسره شوه ۳۷
- د ۱۳۹۸ هـ. ش کال د غويي (ثور) میاشت

- "وقار تفسیر" چاپ شو ۳۸
- ډاکټر اذري د پښتو او د وتلو اروپايي ژبو ترمنځ د رېښو موندلو هڅه ... ۳۸
- د هلمند سیند کلنۍ دودیزه مشاعره ترسره شوه ۳۹
- شپږ غوره لیکوالان وستایل شول ۴۰
- انارگل دودیزه کلنۍ. مشاعره جوړه شوه ۴۱
- کندوز کې دودیزه کلنۍ. مشاعره ترسره شوه ۴۲
- استاد معصوم هوتک وستایل شو ۴۴
- د افغانستان- هند گډه مشاعره او د غزل شپه جوړه شوه ۴۵
- ننگرهار کې شاعرانو د شعر په ژبه د سولې غږ پورته کړ ۴۷
- متحده عربي اماراتو کې د پښتو زده کړې کورس پیل شو ۴۷

د ۱۳۹۸ هـ. ش کال د غبرگولي (جوزا) میاشت

- د هېواد د یوه دیپلومات (ادیب خان) آثار او یادښتونه ترجمه او چاپېږي ۴۹
- "لا به ډېر گلونه وشي په کرکر کې" ادبي تذکره چاپ شوه ۵۰
- کندوز کې پښتو نړیواله ورځ ونمانځل شوه ۵۱
- پوهنوال جلال الدین خان کونړی وفات شو ۵۳
- مفتاح الدین صافی په حق ورسېد ۵۴
- د کونړ سیند کلنۍ دودیزه مشاعره ترسره شوه ۵۴

- د غازي محمد جانخان وردگ په اړه علمي سيمينار جوړ شو ۵۶
- د هند لومړي وزير نريندرا مودي د افغانستان لپاره په پښتو ټويټ وکړ ۵۷
- د دانش کړوځپل د دوو کتابونو مخکنه وشوه ۵۸
- "د خدايي خدمتگار کلتوري اغېزې" اثر مخکنه وشوه ۶۰
- لوگر کې د سنځل گل دوديزه کلنۍ مشاعره وشوه ۶۱
- د افغانستان د تاريخي څېړنيز مرکز کتابتون او آرشيف پرانيستل شو ۶۲
- د پژواک او مېرمن حميدې د زوکړې د سلمې کاليزې نمانځغونډه ۶۳

د ۱۳۹۸ هـ. ش کال د چنگاښ (سرطان) مياشت

- د امام اعظم ابوحنيفه «رح» نړيوال سمپوزيم ترسره شو ۶۶
- "هرې ټپې ته له جرگو سره ځم" مشاعره ۶۸
- د ازبکستان په يو مشهور پوهنتون کې پښتو او دري څانگې پيلېږي ۶۸
- د ابراهيم هوتک د فرهنگي او هنري کارونو ستاينه وشوه ۶۹
- حکمتيار په يوه ادبي ناسته او مشاعره کې گډون وکړ ۷۱
- د پښتو ژبې نړيواله ورځ ولمانځل شوه ۷۲
- شهراني؛ د افغانستان معاصر څېړونکی ۷۳
- د منې گل اتلسمه کلنۍ دوديزه مشاعره ۷۵
- د "ژبنۍ او ادبي شننې" دوهم ژورنال مخکنه وشوه ۷۶
- د پوهاند محمد اسماعيل يون د ۱۴ کتابونو مخکنه وشوه ۷۶
- کوټه کې: "پښتو ادب د نيمې پېړۍ مزل: فکري او نظري رجحانات" ۷۸
- افغان علمي پلاوي د بلوچستان پوهنتون څخه ليدنه وکړه ۷۹
- محمد نواز حقيقت وفات شو ۸۱
- "په پښتو اولسي شاعرۍ کې د تاريخي پېښو څېړنه" ۸۲
- "فابل (Fabel) پېژندنه او په ادبياتو کې يې ونډه" ۸۲
- "په سعودي عربستان کې د مېشتو پښتنو د پښتو ادبي هڅو څېړنه" ۸۲
- چنار دوديزه مشاعره ترسره شوه ۸۳
- عنا ب گل مشاعره ترسره شوه ۸۴
- "په خليجي هېوادونو کې د مېشتو پښتنو د فرهنگي- ادبي هڅو څېړنه" ۸۵

۸۵ "ترجمان القرآن" پښتو ته وژباړل شو.

۸۶ تازه چاپ شوي کتابونه

د ۱۳۹۸ هـ. ش کال د زمري (اسد) مياشت

۸۸ د کرکت نړيوالې شورا پښتو ته پام واړاوه

۸۸ د فرید باراني د کلیاتو مخکنه وشوه

۹۱ سلیمان غر کلنۍ مشاعره او مېله تر سره شوه

۹۲ لیکوال او ژورنالیست ولسمل وفات شو

خېړنوال محمد اصف احمدزی د علومو اکاډمي د اطلاعاتو او عامه اړیکو رئیس وټاکل

۹۳ شو

۹۳ د خپلواکۍ سلمې کالیزې ته څلور ولوله ناکې ترانې جوړې شوې

۹۵ گهڼخ ټولنې د خپلواکۍ د سلمې کالیزې په ویاړ مشاعره جوړه کړه

۹۶ د ولسمشر په حضور کې د ۹ ملي قاموسونو د تألیف او چاپ پروژې

۹۸ "سل کاله د خپلواکۍ په رڼا کې" علمي-تحقيقي سیمینار جوړ شو

۹۹ جمهور رئیس د فرهنگي عالي شورا جوړولو فرمان صادر کړ

۱۰۰ د استاد رفیع د نیمې پېړۍ ځلانده فرهنگي او ادبي خدمتونو نمانځغونډه

۱۰۲ «کېږدی» مشاعره تر سره شوه

۱۰۲ ننگرهار پوهنتون کې د خپلواکۍ د سلمې کالیزې په مناسبت علمي

۱۰۴ د خپلواکۍ د سلمې کالیزې په پار دیدن بهیر مشاعره وکړه

۱۰۵ د غازي امان الله شاه پر ژوند، شخصیت او سیاسي دورې غونډه

۱۰۵ "غازي اخبار" سل کاله وروسته بیا چاپ شو

۱۰۶ د اصلاح ادبي بهیر ځانگړې مشاعره

۱۰۷ پېښور کې اختریز بندار او مشاعره

۱۰۸ بلجیم کې د افغانستان د خپلواکۍ سلمه کالیزه ولمانځل شوه

۱۰۹ د غازي میر زمان خان د ژوند او کارنامو په اړه علمي سیمینار جوړ شو

۱۱۰ په پښتو ژبه نوي چاپ شوي آثار

د ۱۳۹۸ هـ. ش کال د وري (سنبلې) مياشت

۱۱۲ پوهاند مسعود نېکبخت ووژل شو

- "د اسلامي دورې فرهنگي ميراثونه" ۱۱۲
- خپاند د پي ايچ ډي له ډيزرټېشن څخه دفاع وکړه ۱۱۴
- اکاډميسين سلیمان لایق ټپي شو ۱۱۴
- پښتنه شاعره او لیکواله الف جانہ خټکه وفات شوه ۱۱۵
- "د افغان ښځو سل کلن فرهنگي بهير" ۱۱۶
- ښتر دوديزه کلنۍ مشاعره تر سره شوه ۱۱۸
- شاعر اخونزاده احسان الله خورلن وفات شو ۱۱۹
- سلگونه جلده سافټ آثار د علومو اکاډمۍ کتابتون ته وسپارل شول ۱۱۹
- "پښتو منظوم قصص الانبياء" ۱۲۰

د ۱۳۹۸ هـ. ش کال د تلې (میزان) میاشت

- د خوشحال خټک د کلیاتو د یوه کره متن د خپرولو اړتیا ۱۲۱
- «رسنۍ او په هېواد کې د هغو فرهنگي زیانونه» علمي - تحقيقي ۱۲۲
- «بي بي سي» اوس د افغانستان د ملي راډیو پر څپو هم خپرېږي ۱۲۳
- د ماشوم ادبیاتو بنسټ د ۳۲ عنوانه خپرو شویو کتابونو مخکتنه وکړه ۱۲۴
- د استاد سعدالدين شپون ژوند او د آثارو تحلیلي څېړنه ۱۲۵
- د افغانستان او بڼ پوهنتونونو ترمنځ همکارۍ پیلېږي ۱۲۵
- د لیکوال مولوي محمد ناصر حلیمي د درنښت په ویاړ غونډه ۱۲۷
- بلخ پوهنتون کې پښتو ادبي بهير فعالیت پیل کړ ۱۲۸
- د اکاډميسين سلیمان لایق نوي یمه کالیزه ولمانځل شوه ۱۲۹
- د څېړنې میتودولوژي کورس ۱۳۲
- د سارک د لیکوالانو ۵۷م نړیوال کنفرانس ۱۳۲
- د آدم خان او درخانۍ، موسی جان او گلکمۍ د نکلونو تحلیلي کتنه ۱۳۳
- د بڼست په لمن کې د مشاعرې او هنري پروگرامونو ترسره کېدل ۱۳۴
- تازه چاپ شوی اثر ۱۳۴

د ۱۳۹۸ هـ. ش کال د لړم (عقرب) میاشت

- آلمان غږ پښتو او دري راډیويي خپرونې پای ته رسېږي ۱۳۵
- د استاد شپون دوهم تلین ۱۳۶

- د "سجده" په نوم فلم نندارې ته وړاندې شو ۱۳۷
- د "طلايي پانې" مشاعره تر سره شوه ۱۳۸
- د ملنگ جان د دوه شپېتم تلين ياد غونډه جوړه شوه ۱۳۹
- د محمد حسن ولسمل د شپږ ټوكيز اثر مخکنه وشوه ۱۴۰
- د زرينو پانو په لټه (د استاد حبيب الله رفيع د ژوند او کار مستند) ۱۴۳
- خوشال بابا فكري بهير درييمه سليزه پوره كړه ۱۴۵
- د ميرزاخان روښاني د څلورسوم تلين په مناسبت علمي - څېړنيز سيمينار ۱۴۶
- د ۱۳۹۸ هـ. ش كال د ليندۍ (قوس) مياشت**

- د علامه حبيبي لس كتابونه له فارسي ژبې پښتو ته ژباړل شوي ۱۵۰
- د حالنامې پښتو ژباړه چاپ شوه ۱۵۰
- "ديوان فياؤالدين" چاپ شو ۱۵۱
- كابل پوهنتون كې د ژبپوهنې روزنيز وركشاپ ترسره شو ۱۵۱
- «په پښتو داستاني ادبياتو كې د ښځو ونډه» ۱۵۳
- د پروفيسور رسول امين لسم تلين ۱۵۳
- د پښتو ژبې ليكوال او شاعر غازي سيال مړ شو ۱۵۷
- څېړنواله نورستاني د علومو اكاډمۍ د ژبو او ادبياتو مركز مشره وټاكل شوه ۱۵۹
- د بغلان پوهنتون د پښتو څانگې ځانگړې مشاعره ۱۵۹
- لندن كې د ايمل پسرلي نمانځغونډه ۱۶۱
- د افغانستان د ملي ژبو د ودې او پراختيا وركشاپ جوړ شو ۱۶۳
- د پوهاند رښتين د زوكړې سلمې كاليزې په مناسبت علمي ۱۶۳
- د "محمد گل مومند ژوند، ژواک او اندونه" سيمينار جوړ شو ۱۶۵
- د تلې ۲۹ مه د اوزبیکي ژبې ملي ورځې په توگه منظور شوه ۱۶۶
- ډاکټر سبستيان ته د علامه سيدجمال الدين افغان دولتي ۱۶۷
- داعش څپلې هسکه مېنه كې له كلونو وروسته ادبي ناسته وشوه ۱۶۹
- پښتو ژبې نامتو شاعر افگار بخاري ووژل شو ۱۷۰
- «محتاط څېړونكی» اثر چاپ شو ۱۷۱

د ۱۳۹۸ هـ. ش كال د مرغومي (جدي) مياشت

- "اند" مجله چاپ شوه ۱۷۲

- ډيويد جونز ناول اردو ته ترجمه شو ۱۷۲
- يو جرمني وگړی پښتو سندرې وايي ۱۷۲
- غني: هغه کسان چې تاريخي آثار او قلمي نسخې ورسره دي، ۱۷۴
- د تاجکستان ملي پوهنتون ته لسگونه آثار ډالۍ شول ۱۷۶
- "اروزگان د تاريخ په پاڼو کې" سيمينار جوړ شو ۱۷۷
- وتلی هنرمند او ممثل محمد اصف جلالی مړ شو ۱۷۸
- خوست او پکتيا ته فرهنگي سفر ۱۷۹
- د کابل فرهنگي اونۍ ۱۸۰
- «ژباړه ټولنې ته غوره ډالۍ» کنفرانس جوړ شو ۱۸۰
- الماني ډيپلوماتانو سره د ريښه يي قاموس او د پښتو فولکلور ټولونې ۱۸۱
- د هنرمند او ممثل محمد اصف جلالی یاد غونډه ۱۸۲
- د استاد پسرلي د شپږم تلين په مناسبت غونډه وشوه ۱۸۲
- د سولې د شعر او انځورگرۍ فستیوال شپږمه غونډه جوړه شوه ۱۸۴
- د نرگس گل کلنۍ مشاعره ترسره شوه ۱۸۴
- "افغان غږ" راډيو ۱۸۵
- تازه پښتو چاپ شوي آثار ۱۸۷

د ۱۳۹۸ هـ. ش کال د سلواغې (دلو) مياشت

- دریځه/دریچه هنري او ادبي خپرونه ۱۸۸
- د سلیمان لایق ۱۲ شعري او نثري ټولگې چاپ شوې ۱۸۸
- "د افغاني ټولنې د دودونو پېژندنه او ارزونه" علمي-تحقيقي سيمينار ۱۸۹
- د عبدالهادي داوي د شخصیت او کارنامو د نمانځنې په ۱۹۲
- ختیځ ادبي بهیر ۹ کلن شو ۱۹۳
- شوماشتي ژبه ده که لهجه؟ ۱۹۴
- یقین یوسفزی له مور جدا شو ۱۹۴
- نوي ډيلي کې د باچا خان د زوکړې ۱۳۰ مه کاليزه ونمانځل شوه ۱۹۵
- د استاد رشاد پنځلسم تلين غونډه ۱۹۶
- لوگر کې "د سبک پېژندنې میتودولوژي" اثر مخکتنه وشوه ۱۹۸

- د حماسي شاعر ملنگ جان جونگره پرانيستل شوه ۱۹۹
- د ولسي شاعر ملنگ جان د زوکړې ۱۰۵مه کاليزه ونمانځل شوه ۲۰۰
- څېړنوال رفيع الله نيازی د علومو اکاډمي علمي منشي وټاکل شو ۲۰۲
- په ايران کې د پښتو ژبې د تدريس پروگرام پيل شو ۲۰۲
- تازه چاپ شوي پښتو آثار ۲۰۲

د ۱۳۹۸هـ. ش کال د کب (حوت) مياشت

- "تفهيم التفاسير" چاپ شو ۲۰۴
- تېرو دوو مياشتو کې ۲۵ پښتو داستاني کتابونه چاپ شوي ۲۰۴
- "يوه اونۍ يو کتاب" خپرونه ۲۰۵
- لوگر کې شاعرانو د شعر په ژبه د سولې او اوربند غوښتنه وکړه ۲۰۶
- د پښتو مشهوره سندرغاړه ماه جبين قزلباش مړه شوه ۲۰۷
- د نارۍ ولسوالۍ د گوري ژبې د سيمو او ځايونو د نومونو د تسميې وجه ۲۰۸
- د محمد مزمل هوتک د ادبي هڅو نمانځغونډه ۲۰۹
- د داستان ليکنې دوهمه سيالي ترسره شوه ۲۱۰
- د ننگرهار ورځپاڼه ۱۰۰ کلنه شوه ۲۱۱
- "له پښتو سره د گوري او ساوي ژبو اړيکې او پرتلنه" ۲۱۲
- تازه چاپ شوي آثار ۲۱۳

د ۱۳۹۹هـ. ش کال

د ۱۳۹۹هـ. ش کال د وري (حمل) مياشت

- څېړنپوه نصرالله سوبمن منگل وفات شو ۲۱۵
- د رحمانې ۷ عنوانه کتابونه چاپ شول ۲۱۶

د ۱۳۹۹هـ. ش کال د غويي (ثور) مياشت

- څېړنوال زين الله منلی وفات شو ۲۱۸
- شاعر علي گل پيوند په حق ورسېد ۲۱۹
- د ولسمشر په حکم ليکوال عبدالرازق پالوال ته معاش وټاکل شو ۲۲۰

د ۱۳۹۹هـ. ش کال د غبرگولي (جوزا) مياشت

- له ۵۰ هنرمندانو او فرهنگيانو سره نقدي مرسته وشوه ۲۲۱

- کاندید اکاډميسين پوهاند مير حسين شاه وفات شو ۲۲۱
- سنځل گل څوارلسمه دوديزه کلنۍ. مشاعره ترسره شوه ۲۲۲
- عبدالاحد عارض په حق ورسېد ۲۲۳
- د افغانستان د علومو اکاډمي او د تاتارستان د علومو اکاډمي ترمنځ ۲۲۵
- شاعر او عارف حيدري وجودي مړ شو ۲۲۶
- ليکوال او شاعر فضل محمد پنهان ومړ ۲۲۸
- انارگل مشاعره په انلاين ډول ترسره شوه ۲۲۹

د ۱۳۹۹هـ. ش کال د چنگاښ (سرطان) مياشت

- پسته گل دوديزه کلنۍ. مشاعره جوړه شوه ۲۳۰
- موج آمو دوديزه کلنۍ. مشاعره جوړه شوه ۲۳۰
- هلمند سيند کلنۍ. مشاعره انلاين ترسره شوه ۲۳۱
- چنار مشاعره انلاين ترسره شوه ۲۳۲
- پيوند آنلاين مشاعره جوړه شوه ۲۳۲
- سمسور لغمان دوديزه آنلاين مشاعره ترسره شوه ۲۳۳
- د سولې په نوم آنلاين مشاعره جوړه شوه ۲۳۴
- کونړ سيند کلنۍ. مشاعره تر سره شوه ۲۳۵
- ليکوال او شاعر مغدود ساپي مړ شو ۲۳۶
- تازه چاپ شوي آثار ۲۳۶

د ۱۳۹۹هـ. ش کال د زمري (اسد) مياشت

- فرانسوي - پښتو سيند چاپ شو ۲۳۸
- د (جادوگر هزاردست) رومان مخکتنه وشوه ۲۳۸
- د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت چارواکو له فرهنگيانو، ليکوالو او استادانو... ۲۳۹
- "د گوري ژبې فونولوژي" علمي - څېړنيزه پروژه دفاع شوه ۲۴۱
- د علومو اکاډمي د بشري علومو د برخې مرستيال معرفي شو ۲۴۲
- لوگر کې د سولې او ورورولۍ تر نوم لاندې مشاعره ترسره شوه ۲۴۳
- اکاډميسين سليمان لايق وفات شو ۲۴۳
- د څېړنې پنځه مياشتنۍ کورس پای ته ورسېده ۲۴۷

- د غازي امان الله خان د فرهنگي کړنو د درنښت علمي سيمينار جوړ شو ۲۴۸
- د کوزې پښتونخوا او کونړ شاعرانو يو مابنام د شعر په زمزمو رنگين کړ ۲۵۱
- "اماني بنډار" دوهمه ادبي غونډه وکړه ۲۵۲
- زابل کې د خپلواکۍ په وياړ مشاعره جوړه شوه ۲۵۳
- جمهور رئيس غني: زمور فرهنگي ريښې پياوړې او دوامدره دي ۲۵۴

د ۱۳۹۹ هـ. ش کال د وږي (سنبلي) مياشت

- «د پښتو ادبي فنونو کره کتنه او ارزونه» ۲۵۷
- «د پښتو د منظومو ادبياتو په پرمختيايي بهير کې د پنځو ونډه» ۲۵۷
- په لومړي ځل کابل کې د پشه يي ژبې ملي ورځ ولمانځل شوه ۲۵۸
- د سلطان منظومې په فرهنگي او تاريخي ارزښت خبرې وشوې ۲۵۹
- ولسمشر غني: فولکلوري ادبيات د تاريخ او ملت پېژندنې سند دی ۲۶۰
- کونړ کې د پنځو کتابونو مخکتنه وشوه ۲۶۳
- شاعره حميرا نکهت دستگيرزاده مړه شوه ۲۶۴
- پروفيسور پروېز مهجور خېشکي وفات شو ۲۶۴
- د پښتو ژبې د ليکدود د يووالي په اړه غونډه ۲۶۵
- د نورستان پر شفاهي ادبياتو او اسطورو بحث ۲۶۶
- مخکتنه: د ادبياتو دنيا ۲۶۷
- د سعدالدين شپون د درېيم تلين په مناسبت يادغونډه وشوه ۲۶۹
- «د داتا گنج بخش د کتابخانې پښتو مخطوطات» تحقيقي او ۲۷۰
- د (امن رغ) په نوم مشاعره جوړه شوه ۲۷۱
- د [پښتو لهجوي قاموس] د موادو راټولولو لپاره ساحوي خپرنه ۲۷۲

د ۱۳۹۹ هـ. ش کال د تلي (ميزان) مياشت

- د پښتو اشعارو لويه زېرمه آنلاين شوه ۲۷۳
- د «افغان کلتور» ورځ ولمانځل شو ۲۷۴
- «د رنگونو موسم» مشاعره تر سره شوه ۲۷۵
- تخار کې د جمشيد شعله په اړه کنفرانس جوړ شو ۲۷۸
- غور کې د فولکلور په اړه سيمينار ترسره شو ۲۷۹

- د هنر ورځ په پکتیا کې ونمانځل شوه ۲۸۱
- «تقریظ او د اوسنیو تقریظونو ارزونه» ۲۸۱
- هلمند کې د هنر نړیواله ورځ ونمانځل شوه..... ۲۸۲
- امریکايي شاعرې «گلک» د نوبل د ادب جایزه وگټله ۲۸۳
- «سلیمان لایق فرهنگي او ادبي بنسټ» پرانیستل شو ۲۸۴
- «د پښتو ژبپوهنې تاریخي او تنقیدي جایزه» ډیزرټیشن دفاع شو..... ۲۸۶
- «د رحمان بابا ادبي سبک او د هغه پیروان» ډیزرټیشن دفاع شو ۲۸۷
- د شفیقي حبیبې د ژورنالستيکي او ټولنیز ژوندلیک کتاب..... ۲۸۷
- لغمان کې د هنر نړیواله ورځ ونمانځل شوه ۲۸۹
- لغمان پوهنتون کې د فرهنگ اونۍ ونمانځل شوه ۲۹۰
- لغمان کې د بیرې گل مشاعره ترسره شوه ۲۹۱
- د اوزبیکي ملي ورځ ونمانځل شوه ۲۹۲
- تازه پښتو چاپ شوي آثار ۲۹۴

د ۱۳۹۹هـ. ش کال د لړم (عقرب) میاشت

- «د نورستان په فولکلوريکو او شفاهي ادبیاتو کې د ښځې دریغ»..... ۲۹۵
- د سارک فرهنگي مرکز کلنۍ ناسته ۲۹۶
- د "غمي - غمي سیندونه" اثر مخکتنه وشوه..... ۲۹۷
- خیبر پښتونخوا کې د سولې او امن په نوم مشاعره وشوه..... ۲۹۸
- د "ادب کور" ناسته وشوه ۲۹۹
- څېړنوال بسم الله حقل وفات شو ۳۰۰
- "پر اسلامي نړۍ د بغداد د واکمنۍ وختونه" اثر مخکتنه ۳۰۱
- لغمان پوهنتون کې د فولکلور په اړه لیکچر ورکړل شو ۳۰۱
- د پوهاند ازمون علمي او ادبي هڅې وستایل شوې ۳۰۳
- "فولکلور د یوه ملت هویت او پېژندنه ده" ۳۰۴

د ۱۳۹۹هـ. ش کال د لیندۍ (قوس) میاشت

- د استاد شپون د آثارو مخکتنه ۳۰۶
- جوزجان پوهنتون کې د فولکلوري او اساطیري ارزښتونو په اړه..... ۳۰۷

- «د سولې ادبياتو» لومړۍ ناسته جوړه شوه ۳۰۸
- بلخ کې: ادبيات، فولکلور او مشاعره ۳۱۰
- د پټې خزانې د ۳۰۰مې کاليزې په مناسبت د پروفیسور سیال کاکړ ۳۱۲
- کندهار کې فرهنگي ماښام او نندارتون ۳۱۳
- رهنورد زریاب له دې نړۍ وکوچېد ۳۱۴
- د پشه یي - پښتو قاموس مخکنه وشوه ۳۱۵
- په پښتو د مولانا بلخي د آثارو ژباړونکي وستایل شول ۳۱۶
- د مولانا د «فیه مافیه» پښتو ترجمې مخکنه وشوه ۳۱۷

د ۱۳۹۹هـ. ش کال د مرغومي (جدي) میاشت

- چنار راډیويي مجله ۳۱۹
- د خیرالبيان پښتو برخه چاپ شوه ۳۲۰
- سمیع الدین افغاني مړ شو ۳۲۱
- د فرهنگي کمېټې لومړنۍ ناسته جوړه شوه ۳۲۲
- «شناخت هند در ادبيات افغاني قرن هفدهم، در پرتو آثار خوشحال ۳۲۳
- د سولې او یووالي په نوم مشاعره جوړه شوه ۳۲۴
- کندهار کې د شاعر اکبر نعمتي د دوو شعري ټولگو مخکنه وشوه ۳۲۵
- کوټه کې د سلیمان لایق یادغونډه جوړه شوه ۳۲۵
- د استاد رفیع د ژوند، خپرښو کارونو او آثارو نمانځنه وشوه ۳۲۷
- د اوزبیکي او ترکمني ژبو د رسمي کېدو د اولسمې کاليزې ویاړ غونډه ۳۲۹
- د ملا فیض محمد کاتب هزاره د نوي یم تلین درناوی وشو ۳۳۰
- ولسمشر: د نوایي او نورو مشهورو افغان شخصیتونو افکار او مهم ۳۳۱
- کابل پوهنتون کې دوه ډیزرتیشنونه دفاع شول ۳۳۲
- د تاریخ اونی اختتامیه غونډه ۳۳۳
- د بېنوا د ۳۶م تلین په مناسبت مشاعره ۳۳۵
- «په پښتونخوا کې پښتو لنډه کیسه» اثر مخکنه وشوه ۳۳۶
- تازه پښتو چاپ شوي آثار ۳۳۸

د ۱۳۹۹هـ. ش کال د سلواغې (دلو) میاشت

- «صحیح مسلم» په پښتو ترجمه شو ۳۴۰

- "د پښتونخوا لهجې" اثر چاپ شو ۳۴۱
- د استرالیا پر لومړنيو افغانانو فلم جوړ شو ۳۴۱
- د کابل د ځوانو شاعرانو او لیکوالو ټولنه جوړه شوه ۳۴۳
- مشک ادبي بهیر ۳۴۳
- ولسمشر: د هرات ادبي ټولنه به د اطلاعاتو فرهنگ او علومو اکاډمۍ ... ۳۴۵
- د ډاکټر راج ولي شاه خټک ادبي خدمات (تحقیقی او تنقیدي جائزه) ۳۴۶
- د علومو اکاډمۍ د درېیو متقاعدو استادانو ویاړ غونډه جوړه شوه ۳۴۷
- د «فرانسوي - پښتو سیند» اثر مخکنه وشوه ۳۴۸
- مشتاق مجروح یوسفزی مړ شو ۳۵۱
- مصری پوهه پروفیسور عفاف زیدان ته د ملالی مډال ورکړل شو ۳۵۲
- د "سولې لپاره یو غږ" مشاعره جوړه شوه ۳۵۴
- کندهار کې د سولې راتلو لپاره شاعرانو شعرونه وویل ۳۵۵
- پکتیکا کې "د سولې لپاره یو غږ" په نوم مشاعره جوړه شوه ۳۵۶
- ننگرهار کې «یو غږ د سولې لپاره» مشاعره جوړه شوه ۳۵۷
- د بایزید روښان پر ژوند، غورځنگ او ادبي مکتب علمي - څېړنیز ... ۳۵۷
- د «سرتوره ابیقوره» اثر مخکنه وشوه ۳۵۹
- د «تذکره الشعراء کلنگار» اثر مخکنه وشوه ۳۶۰
- د ډاکټر صمد واصفي د علمي او ادبي ژوند ستاینغونډه ترسره شوه ۳۶۱
- تازه چاپ شوي پښتو آثار ۳۶۲

د ۱۳۹۹هـ. ش کال د کب (حوت) میاشت

- د نرگس گل مشاعره جوړه شوه ۳۶۳
- کندوز کې د سولې او پخلاينې په نوم مشاعره ترسره شوه ۳۶۴
- جلال اباد کې د سولې او پرمختگ د کتابونو ستر نندارتون ترسره شو ۳۶۵
- کابل کې د مورنۍ ژبې نړیواله ورځ ولمانځل شوه ۳۶۵
- بلخ او پښتونخوا کې د مورنۍ ژبې نړیواله ورځ ولمانځل شوه ۳۶۷
- هندوستان کې د پښتنو کلنی جشن ترسره شو ۳۶۹
- وتلی لیکوال او شاعر عبدالرحیم روغاني مړ شو ۳۶۹

- «پښتنه او پښتني کلتور» سيمينار جوړ شو. ۳۷۰
- د «کوچيان» اثر مخکنه وشوه. ۳۷۱
- د هرات ادبي انجمن د جوړېدو نوي يمه کاليزه ولمانځل شوه. ۳۷۴
- د کامگار خان خټک د شاعرۍ ديني اړخ. ۳۷۵
- افغان کلتوري ټولني پسرلنۍ مشاعره وکړه. ۳۷۶
- د فرهنگي ميراثونو د ساتنې او ملاتړ ورځې په وياړ ۱۲ تنو ته دولتي... ۳۷۷
- تازه چاپ شوي آثار. ۳۷۹

۱۴۰۰هـ. ش کال

د ۱۴۰۰هـ. ش کال د وري (حمل) مياشت

- کانديد اکاډميسين سيستاني ته د غازي مير مسجدي خان. ۳۸۱
- د نوروز په پار رنگين ماښام. ۳۸۱
- افغان حکومت د غني خان مقبره جوړوي. ۳۸۲
- ۱۴۰۰ کال به د فرهنگي ودې او پرمختيا کال وي. ۳۸۳
- «د نوروز سرود» کلنۍ مشاعره جوړه شوه. ۳۸۴
- د کاغذپران فيستيوال ترسره شو. ۳۸۶
- د تياتر نړيواله ورځ ولمانځل شوه. ۳۸۶
- د افغانستان او تاتارستان د علومو اکاډميو ترمنځ د همکاريو هوکړه. ۳۸۸
- "په ځينو لنډيو کې د ځينو پېښو انعکاس" ۳۸۹
- د نارنج گل ۵۶مه مشاعره جوړه شوه. ۳۹۰
- د بادام گل فرهنگي جشن جوړ شو. ۳۹۱
- د «خيالي مازيگر» اثر مخکنه وشوه. ۳۹۲
- هنر کې د "اسانه پښتو لاسي کتاب د هندي تلفظ سره" اثر. ۳۹۲
- د امير علي شېر نويي د افکارو د بياکتني نړيوال سيمينار جوړ شو. ۳۹۴
- پښتو کې د ادبي کره کتنې د تاريخي بهير څېړل. ۳۹۶
- «د څېړنې اصول او مېتودونه» کورس پای ته ورسېد. ۳۹۸
- چنار کلنۍ دوديزه مشاعره ترسره شوه. ۳۹۹
- گهيځ ټولني د سولې پسرلنۍ مشاعره جوړه کړه. ۴۰۱

- ریدي گل مشاعره جوړه شوه ٤٠٢
- «پښتو متل کښې د پښتنو کلتوري شناخت» ډیزرټېشن دفاع شو ٤٠٢
- د ماشومانو لپاره د لسو چاپ شويو اثارو مخکتنه وشوه ٤٠٣

د ١٤٠٠ هـ. ش کال د غويي (ثور) میاشت

- د استرالیا په تياتر کې د لومړي ځل لپاره په پښتو ژبه ډرامه وړاندې ... ٤٠٧
- علومو اکاډمي ١٣٩٩ کال کې ٤٩ علمي - څېړنيز آثار چاپ کړي ٤٠٧
- د آلو بخارا گل ادبي جشن جوړ شو ٤٠٩
- ملي آرشیف کې د خطي نسخو نندارتون جوړ شو ٤٠٩
- د مولوي زين الله منلي د لومړي تلين یاد غونډه ٤١٠
- د زري کړکي جايزې اعلان شوې ٤١٣
- د "لاله های دشت برچی" په نوم شعري غونډه جوړه شوه ٤١٤
- سليم راز وفات شو ٤١٥
- د «خوشال بابا فکري بنسټ» پرانیستل شو ٤١٧
- تاج محمد یاري مړ شو ٤١٨
- جرس ادبي جرگه ٤١٨
- د علومو اکاډمي ستر کتابتون د هېوادوالو په خدمت کې ٤١٩
- فارسي په انټرنټ کې پنځمه ډېره کارېدونکې ژبه شوه ٤٢٠
- د افغانستان د علومو اکاډمي د اتنوگرافي علمي - څېړنيز موزيم ٤٢١
- تازه چاپ شوي آثار ٤٢٢

د ١٤٠٠ هـ. ش کال د غبرگولي (جوزا) میاشت

- خلورو ولایتونو کې د پښتو ژبې او ادب د ماسترۍ پروگرامونه منظور شول ٤٢٤
- پېښور کې د میرویس نیکه په یاد سیمینار جوړ شو ٤٢٤
- د علومو اکاډمي د ژبو او ادبیاتو مرکز نوې رئیسه معرفي شوه ٤٢٥
- د سنځل گل مشاعره ونمانځل شوه ٤٢٦
- مزار شریف کې د پښتو، دري او اوزبیکي ژبو د سولې مشاعره جوړه شوه ٤٢٧
- د پښتو ژبې ورځ ونمانځل شوه ٤٢٨
- بغلان پوهنتون کې د دوو شعري ټولگو مخکتنه وشوه ٤٢٩

- ٤٣١ لغمان کې مشاعره جوړه شوه
- ٤٣١ د پښتو معاصر ادب مخکښ لیکوال طاهر اږیدي وفات شو
- ٤٣٣ مصطفی عمرزی له مور جلا شو
- ٤٣٤ په معاصرو ادبیاتو کې د فولکلور ارزښت
- ٤٣٥ عناب گل پنځلسمه مشاعره جوړه شوه
- ٤٣٥ د احمدشاه بابا د ٢٤٩ تلین په ویاړ علمي سیمینار جوړ شو
- ٤٣٦ سنځل گل خپلواک ادبي بهیر فعالیت پیل کړ
- ٤٣٧ کابل کې د ١٢ ولایتونو شاعرانو په گډون د سولې مشاعره ترسره شوه
- ٤٣٧ پوهاند باوري د ژوند له قافلې جلا شو
- ٤٤٠ لیکوال او ژورنالیست نبي مصداق وفات شو
- ٤٤١ عبدالله مقري له دې نړۍ کوچ وکړ

د ١٤٠٠هـ ش کال د چنگاښ (سرطان) میاشت

- ٤٤٣ "پښتو شاعری ته د عربی او فارسی نه راغلي اصناف" ډیزرتیشن دفاع شو
- ٤٤٣ بیجینگ کې د افغانستان فرهنگي خونه پرانیستل شوه
- ٤٤٥ تهران کې د علامه عبدالحی حبیبي نمانځغونډه جوړه شوه
- ٤٤٧ «طلوع افغان» سل کلن شو
- ٤٥٠ د پښتو داستاني ادب سرلاری او لیکوال نصیر احمد احمدي د ژوند...
- ٤٥١ "د شعر توره" په نوم مشاعره وشوه

د ١٤٠٠هـ ش کال د زمري (اسد) میاشت

- ٤٥٢ "تفسیر القمري" ولیکل شو
- ٤٥٢ «ښکلا» مجله بیا پیل شوه
- ٤٥٣ مشهور سندرغاړی استاد ایوب وفات شو
- ٤٥٤ یونسکو د افغانستان درې ناملموس فرهنگي میراثونه ثبت کړل
- ٤٥٥ عبدالله عاطفي ووژل شو
- ٤٥٥ نوي چاپ شوي آثار

د ١٤٠٠هـ ش کال د وري (سنبلې) میاشت

- ٤٥٧ د اخون میاداد نورنامه چاپ شوه

- نارويژي- پښتو قاموس چاپ شو ٤٥٧
- کندهار کې مشاعره جوړه شوه ٤٥٧
- نيمروز کې مشاعره وشوه ٤٥٩
- ليکوالې زيتون بانو له نړۍ سترگې پټې کړې ٤٥٩
- د «ميرويس نیکه» تاريخي ناول مخکنه وشوه ٤٦١
- اروزگان کې مشاعره وشوه ٤٦١
- بغلان کې مشاعره جوړه شوه ٤٦٢
- تازه چاپ شوي آثار ٤٦٣

د ١٤٠٠ هـ. ش کال د تلې (ميزان) مياشت

- لوگر کې ترانه ويونکی سجاد وستايل شو ٤٦٤
- د «خپلواکۍ» په نوم مشاعره جوړه شوه ٤٦٤
- خوست کې د خپلواکۍ په نوم مشاعره جوړه شوه ٤٦٥
- عبدالرزاق گورنه د نوبل د ادبياتو جايزه وگټله ٤٦٥
- د کندهارې ليکوالانو او شاعرانو د نوو چاپ شوو کتابونو په وياړ ٤٦٦
- شاعر هيله من ژوندی ووژل شو ٤٦٧
- تازه چاپ شوی اثر ٤٦٨

د ١٤٠٠ هـ. ش کال د لړم (عقرب) مياشت

- شاعر او ليکوال عبدالرحيم مجذوب په حق ورسپد ٤٦٩
- اسلام اباد کې د صفيې صديقي په اړه ادبي غونډه جوړه شوه ٤٧١
- هرات کې مشاعر وشوه ٤٧٢
- د علومو اکاډمي نوی رئيس مولوي فريد الدين محمود معرفي شو ٤٧٣
- د اکاډميسين عبدالشکور رشاد د سلمې کاليزې په وياړ علمي سيمينار ٤٧٤
- پکتيا کې مشاعره وشوه ٤٧٦

د ١٤٠٠ هـ. ش کال د ليندۍ (قوس) مياشت

- «اسرار الافغان» چاپ شو ٤٧٧
- په روسي ژبه د تره کي آثار بياخلي چاپ شول ٤٧٧
- ننگرهار کې د «رنگين ماننام» مشاعره ٤٧٨

- لیکوال او شاعر اسحاق نگارگر وفات شو ۴۷۸
- ژبپوه او خپرونکی عبدالرازق پالوال هم د ژونديو له کتاره ووت ۴۷۹
- شاعر او لیکوال عمر گل عسکر مړ شو ۴۸۱
- شاعر درمحمد گوهرې وستایل شو ۴۸۳
- فرهنگي، ادبي او سياسي شخصیت نظار یوسفزی په حق ورسېد ۴۸۳
- د تصوف په اړه سیمینار جوړ شو ۴۸۴
- کندهار کې د علمي بحثونو لړۍ بیاځلي پیل شوه ۴۸۵
- د پښتو اکېډمۍ کوټي پنځوسمه کالیزه ۴۸۵
- "د شبنم څاڅکي" شعري ټولگې مخکتنه وشوه ۴۸۶
- ولسي شاعر محراب باور وفات شو ۴۸۷

د ۱۴۰۰هـ. ش کال د مرغومي (جدي) میاشت

- د سید جمال الدین افغان او ملک کالو خان یوسفزي په اړه سیمینار ۴۸۸
- د "عبدالغني خان ژوند او زمانه" اثر مخکتنه وشوه ۴۸۹
- شاعر او طنز نعمت الله غمزوری وفات شو ۴۸۹
- خوست کې مشاعره وشوه ۴۹۰
- شاعر او لیکوال تسکین مانیروال وفات شو ۴۹۰

د ۱۴۰۰هـ. ش کال د سلواغې (دلو) میاشت

- مشهور سندرغاړی استاد سلام لوگری مړ شو ۴۹۱
- خپرنوال سید نظم سیدي د ژبو او ادبیاتو مرکز رئیس وټاکل شو ۴۹۲
- خپرنوال محمد اصف احمدزی د پښتو ژبې او ادبیاتو انستیتیوت آمر وټاکل شو ۴۹۲
- «د پښتو انلاین ادبیاتو تحقیقي او تنقیدي جاج» ۴۹۲
- د «چینه» ادبي او هنري خپرونې له خوا مشاعره وشوه ۴۹۳
- لیکوال او ژورنالیست شاه ولي قرار وفات شو ۴۹۵
- د عبدالحی مطمئن لومړی تلین ولمانځل شو ۴۹۵
- پوهاند محمد حسین یمین وفات شو ۴۹۶
- تازه چاپ شوي پښتو کتابونه ۴۹۷

د ۱۴۰۰هـ. ش کال د کب (حوت) میاشت

- د مورنۍ ژبې نړیوالې ورځې په مناسبت د افغان کلتوري ټولنو گډې ۴۹۸

- "د پښتو ژبې بډاینې لپاره دې کار وشي" ۵۰۰
- د کونړ والي: هېوادوالو ته په مورنۍ ژبو د زده کړو زمينې ... ۵۰۱
- سندرغاړی استاد گل زمان مړ شو ۵۰۱
- د «للمه علمي او ادبي بهير» علمي او ادبي ناسته ۵۰۲
- "استاد محب د کار او دستار سپری" ۵۰۳
- د نرگس گل مشاعره وشوه ۵۰۴
- د پښتو نثر په غنامندۍ کې د قرآن کریم د ترجمو او تفسیرونو ونډه ۵۰۵
- د خپلواکۍ د اتل غازي مير زمانخان علمي سيمينار ۵۰۵
- پر پښتو ژبه د نړيوالتوب اغېزې ۵۰۶
- د غني خان او نورو ادیبانو په اړه د خپرنو لپاره د "غنيات" ... ۵۰۷
- خوست کې د شملې کلنۍ مشاعره وشوه ۵۰۸
- د مفرور ناول کره کتنه ۵۰۸
- استاد رفيع د پښتو ادب سالار ۵۰۹
- بلخ کې د چينې هنري او ادبي خپرونې له خوا مشاعره وشوه ۵۱۰
- د کوميدې خپرونو چلوونکي مصطفي خيبر وفات شو ۵۱۲
- تازه چاپ شوی اثر ۵۱۲

د پښتو څېړنو د بين المللي مرکز نظر

فرهنگي - ادبي پېښليک «دوهم ټوک» د ښاغلي څېړنوال محمد اصف احمدزي ليکنه، تاليف او تدوين کړی اثر چې د علومو اکاډمۍ د نشراتي کميسيون د ۱۳۹۹/۱۲/۳۰ نېټې د ۴۵۳/۵۳ گڼه پرېکړې په اساس مو د پښتو څېړنو بين المللي مرکز ته د ارزونې او چاپ د اهميت او مبرميت په باب د نظر څرگندولو لپاره را استولی و، دا دی په اړه يې خپل نظر په لاندې شرحه لیکو:

پېښليک، په ځانگړې توگه فرهنگي - ادبي پېښليک د ادبي فرهنگي پېښو او حالاتو د بهير په اړه لنډ ليکلي اثر ته ويل کېږي، چې په کې دغه ډول پېښې په کروډولوژيک ډول په مناسب لنډيز سره راوړل کېږي.

څېړنوال احمدزي له ۱۳۹۲ لمريز کال راهيسې د زېري اونيزې په گڼو کې د دغه ډول ادبي - فرهنگي پېښو د بهير خپراوي لړۍ پيل کړې او څلور کاله دمخه (۱۳۹۸) يې د هغو د پنځه کلن پېښليک «لومړی ټوک» د کتاب په بڼه خپور کړ، چې په خپل وخت د ادب د مطالعې مينه والو او څېړونکو ډېر خوښ کړ. دا دی اوس يې د دې وروستيو درېيو کلونو (۱۳۹۸-۱۴۰۰ لمريز) د پېښو د کروډولوژيک بهير پېښليک «دوهم ټوک» هم چاپ او خپراوي ته چمتو کړی دی، چې په کې د تېر ټوک په پرتله له هره لحاظه مناسب سمون او بدلون راغلی دی.

تر کومه چې خبره د دغه ډول آثارو د چاپ او خپراوي په اهميت او مبرميت پورې اړه لري، دا په خپل وخت او ځای له هره حېثه له علمي، ادبي - فرهنگي ارزښت او اهميت څخه برخمن دی، ځکه چې منځپانگه يې د پوهې او ادب د مطالعې د مينه والو تنده ډېره بڼه خړوبولی شي. د دغه ډول پېښليکونو چاپ ته چمتو کولو او خپرولو ارزښت او اهميت سربېره پردې چې د فرهنگ او ادب د مطالعې مينه والو ته په زړه پورې معلوماتو رسولو او په ذهنونو کې د پېښو او حالاتو د ياد تداعي کولو کې نغښتی دی، د هغې مطالعه او ورڅخه استفاده تر هر چا زياته ادبي تاريخ ليکوالو ته له ارزښتونو ډکه او اړينه ده، ځکه چې له دوی سره د يوې ټاکلې دورې د ادبي پړاو د کروډولوژيک بهير په

خېړنه او سپړنه کې لازمه مرسته کولی شي، نو دغسې آثار چې خومره ژر، ډېر چاپ او خپاره شي، گټه به يې عامه، د لوستونکو او مطالعې د مينه والو شمېر به يې ورځ تر بلې زيات وي.

همدې اهميت او مبرميت ته په کتنه موږ د بناغلي احمدزي دا کړې ارزښتمن زيار ستايو، دوی ته په راتلونکي کې د څښتن تعالی له درباره د دې لړۍ د غځونې او دوام توفيق غواړو، د اطلاعاتو او عامه اړيکو محترم رياست ته يې د چاپ او خپراوي غوښتنه او سپارښتنه کوو.

په درنښت

خېړنپوه دکتور سيد محی الدين هاشمي

د پښتو خېړنو د بين المللي مرکز مشر

۱۴۰۰/۱/۱۵ لمريز

سريزه

د پښتو ژبې او ادب بڼ په مختلفو بوټو، ونو او مېوو مالامال دی او لا هم دا باغ د غوړېدو او پراخېدو په حال کې دی چې دا نه ادعا ده او نه مبالغه. د دې خبرې ثبوت د فرهنگي- ادبي پېښليک همدا لری او پېښې دي چې پښتو ژبې او ادب ته د خدمت کولو د روان کاروان ښکارندويي کوي.

د فرهنگي- ادبي پېښليک د لومړي ټوک چې په ۱۳۹۸ هـ. ش کال کې د افغانستان د علومو اکاډمي له خوا چاپ شو، په سريزه کې مې يې د پېښليک (کرونولوژي) په اړه معلومات وړاندې کړي او هم مې د دې پېښليک د ليکلو پر علتونو او د کار په پيلېدو او دوام خبرې کړې دي. دا چې په فرهنگي او ادبي ډگر کې د دغه ډول پېښليکونو گټې څه دي، دا مسايل هم هملته روښانه شوي دي.

دلته يوه بله خبره کول غواړم او هغه دا چې، زموږ زياتره څېړونکي د فرهنگ او ادب په برخو کې د سوژو له کموالي سره مخامخ دي او په دې اړه شکايتونه لري، د دې پېښليک د نورو گټو ترڅنگ يوه همدا ده چې محققينو ته د څېړنې لپاره نوې سوژې او موضوعات چې په راتلونکي کې د لا نورو تحقيقاتو غوښتنه او ايجاب کوي، ور په گوته کوي.

په لومړي ټوک کې د ۱۳۹۲ هـ. ش له ليندۍ (قوس) مياشتې د ۱۳۹۷ هـ. ش کال تر پايه پورې، يعنې د همدې کال د کب تر مياشتې کلتوري او ادبي مسايل رانغاړل شوي دي. هلته د څه باندې پنځو کلونو پېښې را اخيستل شوې دي او زما تصميم دا و چې که خدای کول د هرو پنځو کلونو مسايل او پېښې به په يوه- يوه ټوک کې چاپېږي، خو د فرهنگ او ادب د ځينو خواخوږو او مينه والو سلا مشوره او هيله دا وه چې د دې لړۍ د ۱۳۹۸ او ۱۳۹۹ کلونو پېښې هم د دوهم ټوک په بڼه ژر چاپ او خپرې شي. د همدې سلا مشورې او دا چې د دې دوو کلونو پېښې دومره ډېرې وې چې د يوه ټوک ايجاب يې کاوه، نو د دې دوهم ټوک د برابرولو په تکل کې شوم چې دا دی د الله تعالی په فضل او کرم سره د دې لړۍ دوهم ټوک هم چاپ ته تيار شو.

کله چې د دې دوو کلونو د چاپ خبره ځنډنې شوه او په دې کې د ۱۴۰۰ هـ. ش کال هم په تېرېدو او پای ته ورسېد او ورسره د همدې کال د زمري په ۲۴ مه په هېواد کې سياسي تحول راغی او په نتیجه کې يې اسلامي امارت واک ته ورسېد، نو اراده مې وکړه چې د پېړۍ د همدې وروستي کال پېښې هم په کې شاملې کړم چې په دې سره په همدې ټوک کې د درېيو (۱۳۹۸، ۱۳۹۹، ۱۴۰۰ هـ. ش) کلونو فرهنگي-ادبي پېښې شاملې دي.

کله چې لومړی ټوک چاپ شو، نو متوجه شوم چې د ۱۳۹۷ هـ. ش کال د قوس د مياشتې ځينې فرهنگي-ادبي خبرونه په کې نه دي چاپ شوي، فکر کوم چې دا يوه کمپيوټري-تخنیکي ستونزه وه، د دې لپاره چې همدا مسایل هم ثبت شي، نو د همدې دوهم ټوک په لومړۍ برخه کې د ضميمې په توگه ځای په ځای شول.

دا چې هر کار او په تېره علمي او څېړنيزې چارې د وخت په تېرېدو سره لا د تکامل او بشپړېدا پر لوري درومي، نو زما په گومان د لومړي ټوک په پرتله د دې ټوک فرهنگي موضوعات ډېر معياري شوي دي، هم يې له لومړي سره مأخذونو ښودلو ته پام شوی او هم مسایل لا روښانه او باوري وړاندې شوي دي.

په دې کرونولوژي کې د علمي-څېړنيزو سيمينارونو او کنفرانسونو، ادبي محفلونو، مشاعرو، نماڅغونډو او يادغونډو، د فرهنگي-ادبي اشخاصو د مړينو کره نېټو، د نويو چاپ شوو آثارو او هم د آثارو د مخکتنو غونډو، د بېلا بېلو ادبي بهيرونو او ټولنو فعاليتونو او هم د څو تلویزيوني او راډيويي فرهنگي او ادبي پروگرامونو پېژندنې او معرفۍ انعکاس موندلی دی.

سره له دې چې د همدې مودې په لومړيو نږدې دوه نيمو کلونو کې زموږ په تاريخي هېواد کې جگړو او ناامنيو زور اخیستې او د نورو مختلفو قشرونو ترڅنگ پر افغان پوهانو، څېړونکو، فرهنگيانو، اديبانو، شاعرانو او ليکوالو يې هم منفي اغېز لرلی، خو له دې ټولو سره سره د دې درېيو کلونو له فرهنگي-ادبي بهير څخه جوتيږي چې افغاني فرهنگ او خاصاً د پښتو ژبې او ادبياتو اړوند مسایل ځلېدلې او ورته په همدې جگړه ييز چاپېريال کې هم د حساب وړ او مغتنم کار شوی دی.

د دې پېښليک لوستونکو ته ښکاره ده چې د ۱۳۹۹ هـ. ش کال په رابردو سره په

ټول هېواد کې د کرونا ناروغي خپره شوه چې ورسره فرهنگي او ادبي فعاليتونه هم لږ شول چې د دې پېښليک د همدې کال د لومړيو څو مياشتو کمزنگه فعاليتونه د دې موضوع بڼه ښکارندويي کوي. په همدې موده کې د نورو سلگونو افغانانو په څېر څو تنه افغان فرهنگيان هم وفات شول، خو له دې سره سره په ځينو ځايونو کې آنلاین فرهنگي او ادبي فعاليتونه ترسره شول.

د دې فرهنگي- ادبي پېښو د راپورونو ترلاسه کولو لپاره مې په ځينو برنامو او غونډو کې په خپله گډون کړی او په اړه مې يې راپور ليکلی، هم مې له مطبوعاتو، وېبپاڼو او ټولنيزو رسنيو څخه راپورونه پيدا کړي او بيا مې کره او رالند کړي دي او هم مې د هېواد په بېلا بېلو ولايتونو او هم په مختلفو فرهنگي حوزو کې د فرهنگ او ادب له خواخوږو څخه د يوه ترسره شوي فرهنگي- ادبي فعاليت په اړه معلومات غوښتي چې هغوی په ورين تندي بې ځوابه نه يم پريښی. دا تاسې او دا فرهنگي- ادبي گلبن.

څېړنوال محمد اصف احمدزی

د افغانستان د علومو اکاډمۍ د پښتو ژبې او ادبياتو انستيتوت آمر

د ۱۴۰۱ هـ. ش کال د ثور ۲۹ مه